

Research Article

**THE ROLE OF NATIONAL AND COMMON HUMAN VALUES IN THE PHYSICAL EDUCATION
OF THE GROWING GENERATION**

*A.N. Abdullayev¹
J.J. Shomurodov²*

¹Magister, Bukhara state University, Uzbekistan.

²Student of computer science and information technology in collaboration with the state technological Research Institute Holon, Bukhara state University, Uzbekistan.

DOI: http://doi.org/10.15350/UK_6/11.23

Abstract

The article discusses that physical culture and sports have a huge potential for educating young people not only physically, but also comprehensively, morally, politically and ideologically.

Key words: physically healthy, wrestling, national values, competition, social relations, national sport, wrestling.

Mamlakatimizda barkamol avlodni shakllantirish, yoshlarni ma'naviy-axloqiy va jismonan sog'lom etib tarbiyalash, ularni olib borilayotgan islohotlarning faol ishtirokchisiga aylantirishga qaratilgan chora-tadbirlar izchil amalga oshirilmoqda. Yosh avlodni jismoniy tarbiyalashda va barkamol kamol topishida milliy sport turlarining, xususan kurashning ahamiyati kattadir. Kurash sporti qadimiy sport turlaridan biridir. Kurash o'zining muayyan tarixiga ega bo'lib, u doimiy ravishda xalqimiz tamonidan mazmunan boyitilib, har tamonlama e'zozianib kelinmoqda. Qadimiy solnomalarda yozilishicha, eramizdan oldingi davrlarda ham kurash ommaviy musobaqalar tarkibidan munosib o'rin olganligi haqida bitiklar mavjud.

Jismoniy tarbiya va sport yoshlarni nafaqat jismoniy, balki har tomonlama aqliy-axloqiy, siyosiy-g'oyaviy tarbiyalash uchun ham katta imkoniyatlarga ega. Uning uchun ham hozirgi kunda vatanimizda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish uni yanada ommalashtirish, aholi turmish tarziga singdirib borish uchun katta amaliy tadbirlar qilinmoqda. O'zbek xalqining to'laqonli milliy qadriyatlari aks etgan kurashda xalqimizning ruhiyatiga asl xislatlariga azal-azaldan xos bo'lgan fazilatlar mardlik, jasurlik, bag'ri kenglik, halollik, insonparvarlik falsafasi va g'oyasi mujassamlashgan. Kurash yoshlarda nafaqat jismoniy, axloqiy, ma'naviy, insoniylik fazilatlarini talab etuvchi, balki o'zbek millatining o'ziga xos milliy qadriyatlari, ularning ongiga singdiruvchi vosita hamdir. Shuning uchun ham hozirgi kunda kurash sporti orqali yoshlarni nafaqat jismoniy rivojlantirish, balki ularni ma'naviy, aqliy, axloqiy o'zbeklarga xos insoniy fazilatlarini tarbiyalash kabi muhim sifatleri ahamiyatlidir.

Kurashga milliy qadriyat sifatida qarash, uni har tomonlama chuqur o'rganish va yoshlar tarbiyasida undan samarali foydalanish dolzarb muammo sanaladi. Ya'ni, kurash endilikda umuminsoniy qadriyatlarni rivojlanib borishi tamoillariga ko'ra milliylikdan mintaqaviylikga undan umuminsoniylikga o'tdi. Kurash endi nafaqat milliy qadriyat, balki u butun dunyo xalqlariga xizmat qiluvchi umuminsoniy qadriyat darajasiga yetdi, zero kurashni umuminsoniy qadriyat ekanligi uning tarixiy falsafasi va g'oyalarda o'z aksini topgan.

O'zbek xalqi kurash sportini insonni jismoniy tarbiyalash vositasi deb qaraydi. Xalq o'zida kuchlilikni, iroda va botirlikni mehnatkash xalqning axloqiy sofligini mujassamlashtirgan kurashga, polvonlarga hurmat bilan munosabatda bo'lar edi. Tomirlarida ne-ne Alp pahlavon bobolarimiz qoni oqayotganini isbot qilgan kurashchilarimiz soni tobora ortib bormoqda. Ular eli, yurti, xalqining shon-shavkatini jahonga ko'z-ko'z qilmoqda. Bu milliy qadriyatimizning o'rni beqiyosligidan dalolatdir. Zero, tinchlik elchisi deya e'tirof etilgan sport salomatlik, barkamollik, go'zalalik, qat'iyat, mardlik, g'urur va iftixor kabi tushuncha va fazilatlar omili sifatida ham qaralgan.

Kurash millat uchun muhim va jiddiy ahamiyatga ega bo'lgan xususiyatlardir. Yer yuzida o'zining milliy qadriyati bo'lmagan biror bir millat yoki elat bo'lmasa kerak. Kurash mamlakatimiz mustaqilligini mustahkamlaydigan ma'naviy asoslardan biridir. Qadriyatlarni xalq ijod qiladi va u xalqning bebaho merosi hisoblanadi. Xalqning o'zi bu qadriyatlarni saqlaydi va hayotga joriy qiladi. Shu bilan birga zamon talablariga kelib chiqib, uning ma'nosiga hamda mazmuniga sayqal beradi. Xalqimiz yaratgan o'zbekona qadriyatlar rang-barang va beqiyosdir.

Mustaqillik milliy va umuminsoniy qadriyatlarni yuksaltirish uchun tom ma'noda mustaqil poydevor yaratdi. Milliy istiqloq g'oyasi esa bu qadriyatlarni tiklashga nazariy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Yoshlarni sport hayotida, musobaqalarda, bayramlarda, sportga oid jamoat ishlarida ishtirok etishlari ularning hayotiga yaqinlashishlarida boshqa kishilar, jamoalar bilan aloqa o'rnatishlarida, muomala doirasini kengaytirishlarda, ijtimoiy munosabatlar tizimiga qo'shilib ketishlarida yordam bermoqda. Tarbiyaviy hayot bilan bog'liqligi talabidan kelib chiqqan holda, bevosita mashg'ulot faoliyatining tarbiyalovchi ahamiyatini alohida ta'kidlab o'tish zarur. Darhaqiqat, o'zbek degan nom O'zbekiston deya atalmish yurtimizni dunyo miqiyosida ulug'lab, davlatimiz obro'siga-obro' qo'shmoqda. Sportchilarimiz g'alabalari o'sib kelayotgan farzandlarimiz fel-atvorini toblamoqda, ularning qalbida o'z xalqi, yurti bilan faxrlanish tuyg'ularini uyg'otmoqda. Kurash qoidalari ajdodlarimizning urf-odatlarini, udumlari, ishlatgan atamalarini asosida sodda va oddiy qilib ishlab chiqildi. Polvonlarning harakatlari dunyoning barcha joylarida sof o'zbekona aytilishi tomoshabinlarning bu sport turini tez va oson o'zlashtirib olinishiga sabab bo'ldi. Eng asosiysi, sport tarixida birinchi marta kurash qoidasida 35-yoshdan 60-yoshgacha va undan katta yoshdagi toifalari kiritilishi kurashning obro'-e'tiborini ko'tarib yubordi, chunki ko'plab yoshi ulug' polvonlar musobaqalarda qatnashishdan umidini uzub yuborgan edi. Yani, kurash sporti bilan katta yoshdagilar ham shug'ullanishi va yuqori natijalar ko'rsatish mumkinligini isbotlangan. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni hayotga tatbiq qilish kurashni keng jamoatchilik tomonidan o'rganish jarayonida katta ahamiyatga egadir.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda kurash sporti benihoya katta o'rin tutadi va ahamiyat kasb etadi. Qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirib borish tajribali pedagoglar, murabbiylardan tinimsiz mehnat va ilmiy izlanishini talab qiladi.

References

- Jondor Tulenov. „Qadriyatlar falsafasi“ T. 1998y. 236 b
Jondor Tulenov. „ Milliy qadriyatlar va ijtimoiy taraqqiyot“ T. 1999 y.
Axmedov.F.Q. Abdulaxatov.A.R. „O'zbek kurashi-milliy va umuminsoniy qadriyat durdonasi“ T. 2017 y.